

Joanna Grabowska

Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie

ORCID: 0000-0002-9251-0707

j.grabowska@uwm.edu.pl

Art. 224 § 2 Kodeksu karnego jako przejaw ochrony prawnokarnej funkcjonariusza publicznego w Polsce

Wstęp

Art. 224 § 2 Kodeksu karnego z 1997 r.¹ określa przestępstwo czynnego oporu wobec funkcjonariusza publicznego. Pod pojęciem ochrony prawnokarnej funkcjonariusza publicznego należy natomiast rozumieć ogół przepisów prawnych, określających sankcje karne oraz zasady ich stosowania wobec sprawców czynów zabronionych pod groźbą tych sankcji, służących ochronie funkcjonariuszy publicznych przed takimi czynami². Warto podkreślić, że środki ochrony prawnokarnej funkcjonariuszy publicznych mają zastosowanie z uwzględnieniem zasady subsydiarności prawa karnego, zgodnie z którą regulacja prawnokarna powinna być stosowana jako *ultima ratio*, a zatem wówczas, gdy inne metody, właściwe innym dziedzinom prawa, okazują się niewystarczające³. Funkcjonariusz publiczny – z uwagi na pełnioną funkcję i istotność wykonywanych obowiązków służbowych – objęty jest właśnie nadzwyczajną ochroną prawną. Ochrona ta polega w szczególności na zastosowaniu odpowiedzialności karnej wobec osoby, która dopuszcza się czynnego oporu⁴. Penalizacja czynnego oporu stanowi więc element systemu ochrony

¹ Ustawa z 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (t.j. Dz.U. z 2025 r. poz. 383), dalej jako: k.k.

² M. Kresiński, *Prawnokarna ochrona funkcjonariuszy Policji w Polsce*, Olsztyn 2021, s. 39.

³ A. Marek, *Prawo karne*, Warszawa 2006, s. 14; M. Peno, *Wybrane problemy reakcji karnej w społeczeństwie postindustrialnym. Prawo karania – sprawiedliwość – zasada „ultima ratio”*, „Studia Prawnoustrojowe” 2009, nr 10, s. 156; M. Kresiński, op. cit., s. 40. Zob. także: R. Krajewski, *Funkcjonariusz publiczny i osoba pełniąca funkcję publiczną jako kategorie prawa karnego istotne z perspektywy funkcjonowania administracji publicznej*, „Studia z Zakresu Prawa, Administracji i Zarządzania Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy” 2012, nr 1, s. 9–10.

⁴ A. Czubaj, *Ochrona prawna funkcjonariuszy publicznych w Polsce – stan obecny*, „Przegląd Więziennictwa Polskiego” 2016, nr 91, s. 53.

funkcjonariuszy publicznych, w skład którego wchodzi również ich prawa i obowiązki⁵.

Celem niniejszego artykułu jest określenie zakresu ochrony prawnokarnej funkcjonariuszy publicznych przewidzianej w art. 224 § 2 k.k. Analiza zawarta w pracy służy zweryfikowaniu hipotezy, że przepis ten stanowi niezwykle ważny przejaw ochrony prawnokarnej wszystkich funkcjonariuszy publicznych w Polsce. Weryfikacja ta została dokonana przy pomocy metody dogmatyczno-prawnej polegającej na analizie obowiązujących przepisów prawa, literatury i orzeczeń sądowych dotyczących przestępstwa czynnego oporu wobec funkcjonariusza publicznego.

Zakres ochrony prawnokarnej przewidzianej w art. 224 § 2 k.k.

Art. 224 § 2 k.k. chroni prawidłowe funkcjonowanie instytucji państwowych, samorządowych i międzynarodowych oraz swobodę wyboru postępowania funkcjonariusza publicznego i osoby do pomocy mu przybranej⁶. Niezwykle istotny jest fakt, że zwiększona naganność zamachu na każde dobro funkcjonariusza publicznego nie wynika z nadzwyczajnej ochrony tego dobra, ale z równoczesnego narażenia lub naruszenia innego dobra prawnego, jakim jest prawidłowe funkcjonowanie mechanizmów służących ochronie ludzi, bezpieczeństwa i porządku publicznego. Dobro funkcjonariusza publicznego zasługuje bowiem na ochronę w takim samym stopniu jak dobro każdego człowieka⁷. W kontekście zakresu ochrony prawnej funkcjonariusza publicznego warto w tym miejscu przytoczyć wyrok Sądu Najwyższego z 8 grudnia 2021 r. W wyroku tym podkreślono bowiem, że mimo iż ubocznym przedmiotem ochrony art. 224 § 2 k.k. jest wolność działania funkcjonariusza publicznego w zakresie zadań danej instytucji, to pokrzywdzonym nie może być w tym zakresie jednak funkcjonariusz publiczny jako osoba fizyczna. Ubocznym przedmiotem ochrony jest oczywiście wolność wyboru postępowania funkcjonariusza publicznego. Nie jest nim jednak, w ocenie Sądu Najwyższego, wolność osobista, lecz swoboda związana wyłącznie ze sprawowaniem funkcji i jej wyłącznie dotycząca. Jest to wolność podejmowania czynności w ramach wykonywanej funkcji, a zatem wolność wyboru sposobu postępowania

⁵ P. Łabuz, M. Michalski, *System ochrony prawnej funkcjonariuszy Policji w świetle wykonywanych czynności służbowych*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Rzeszowskiego. Seria Prawnicza” 2014, nr 84, s. 78.

⁶ A. Barczak-Oplustil, M. Iwański, [w:] W. Wróbel, A. Zoll (red.), *Kodeks karny. Część szczególna*, t. 2, cz. 2: *Komentarz do art. 212–277d*, Warszawa 2017, s. 172, komentarz do art. 224.

⁷ R. Kokot, [w:] R.A. Stefański (red.), *Kodeks karny. Komentarz*, Warszawa 2017, s. 907, komentarz do art. 148; M. Kresiński, op. cit., s. 136.

oraz sposobu realizacji obowiązków i uprawnień funkcjonariusza⁸. Funkcjonariusz publiczny nigdy nie może być zatem pokrzywdzonym w sprawie o przestępstwo czynnego oporu, mimo że ochroną art. 224 § 2 k.k. objęte jest dobro tego funkcjonariusza w postaci swobody wyboru postępowania.

Czynny opór wobec funkcjonariusza publicznego jest przestępstwem powszechnym, a jego sprawcą może być każdy⁹. Ustawodawca nie ogranicza zatem w żaden sposób kręgu osób, które mogą ponosić odpowiedzialność za to przestępstwo, co ma znaczenie z punktu widzenia zakresu ochrony funkcjonariusza publicznego.

Przestępstwo to może zostać popełnione tylko umyślnie w zamiarze bezpośrednim¹⁰. Ze względu na działanie sprawcy w określonym przez ustawodawcę celu jest to przestępstwo kierunkowe¹¹.

Określając zakres ochrony prawnokarnej funkcjonariuszy publicznych przewidzianej w art. 224 § 2 k.k. warto w tym miejscu przybliżyć przedmiot czynności wykonawczej przestępstwa wskazanego w tym przepisie. Są nim oczywiście funkcjonariusz publiczny lub osoba przybrana mu do pomocy. Definicja funkcjonariusza publicznego zawarta została w art. 115 § 13 k.k. Przepis ten stanowi, że funkcjonariuszem publicznym jest: prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, poseł, senator, radny, poseł do Parlamentu Europejskiego, sędzia, ławnik, prokurator, funkcjonariusz finansowego organu postępowania przygotowawczego lub organu nadrzędnego nad finansowym organem postępowania przygotowawczego, notariusz, komornik, kurator sądowy, syndyk, nadzorca sądowy i zarządca, osoba orzekająca w organach dyscyplinarnych działających na podstawie ustawy, osoba będąca pracownikiem administracji rządowej, innego organu państwowego lub samorządu terytorialnego, chyba że pełni wyłącznie czynności usługowe, a także inna osoba w zakresie, w którym uprawniona jest do wydawania decyzji administracyjnych, osoba będąca pracownikiem organu kontroli państwowej lub organu kontroli samorządu terytorialnego, chyba że pełni wyłącznie czynności usługowe, osoba zajmująca kierownicze stanowisko w innej instytucji państwowej, funkcjonariusz organu powołanego do ochrony bezpieczeństwa publicznego albo funkcjonariusz Służby Więziennej, osoba pełniąca czynną służbę wojskową, z wyjątkiem terytorialnej służby wojskowej pełnionej dyspozycyjnie, pracownik międzynarodowego trybunału karnego, chyba że pełni wyłącznie czynności

⁸ Wyrok SN z 8 grudnia 2021 r., sygn. akt II KK 273/21, Lex nr 3292009. Na temat odmiennego poglądu w tym względzie zob. A. Lach, [w:] V. Konarska-Wrzošek (red.), *Kodeks karny. Komentarz*, Warszawa 2023, s. 1189, komentarz do art. 224.

⁹ M. Gałazka, A. Kalisz, *Prawo karne materialne. Wybrane przepisy części szczególnej. Tablice poglądowe*, Szczytno 2013, s. 260.

¹⁰ K. Patora, [w:] J. Kulesza (red.), *Kodeks karny. Komentarz*, Warszawa 2025, s. 603, komentarz do art. 224.

¹¹ J. Giezek, [w:] J. Giezek (red.), *Kodeks karny. Część szczególna. Komentarz*, Warszawa 2021, s. 837, komentarz do art. 224.

usługowe oraz inspektor Inspekcji Wodnej. Ustawodawca, formułując definicję legalną funkcjonariusza publicznego, nie wykorzystał więc jednego, uniwersalnego kryterium, lecz posłużył się równolegle różnymi metodami. Jedni funkcjonariusze publiczni zostali wymienieni wprost z nazwy, inni przez określenie miejsca zatrudnienia, rodzaju zajmowanego stanowiska lub pełnionej funkcji, zaś część z nich znalazła się w gronie funkcjonariuszy publicznych jako dysponenti szczególnego uprawnienia do wydawania decyzji administracyjnych. Każda z wykorzystanych metod sformułowania definicji funkcjonariusza publicznego stanowi natomiast odesłanie do przepisów pozakodeksowych¹². W literaturze podkreśla się, że wyliczenie zawarte w art. 115 § 13 k.k. ma charakter enumeratywny, co oznacza, że nie może być rozszerzane w drodze wykładni¹³. Przy interpretacji tego przepisu należy więc zawsze brać pod uwagę jego jednoznaczne i językowe brzmienie. Nie jest więc możliwe stosowanie wykładni rozszerzającej definicję funkcjonariusza publicznego przy określaniu znamion przestępstwa z art. 224 § 2 k.k.¹⁴ Zawarta w art. 115 § 13 k.k. definicja pojęcia funkcjonariusza publicznego ma zatem charakter zakresowy pełny, gdyż określa wszystkie elementy definiowanego pojęcia. Z tego właśnie powodu za funkcjonariusza publicznego nie może być uznany podmiot, który nie należy do żadnej z kategorii podmiotów wymienionych w tym przepisie, zaś możliwość przypisania statusu jednego z nich przesądza o uznaniu danego podmiotu za funkcjonariusza publicznego¹⁵. Zakwalifikowanie danej osoby jako funkcjonariusza publicznego w rozumieniu art. 115 § 13 k.k. powoduje zawsze zwiększenie zakresu jej ochrony prawnokarnej¹⁶. Warto jednak wyraźnie podkreślić, że ustawodawca przyznał funkcjonariuszom publicznym szczególną ochronę nie tylko dlatego, aby byli oni bezpieczni, ale przede wszystkim po to, aby we właściwy sposób realizowali powierzone im zadania o bardzo istotnym znaczeniu z punktu widzenia prawidłowego funkcjonowania państwa i społeczeństwa¹⁷.

¹² P. Bachmat, *Pojęcie osoby pełniącej funkcję publiczną – analiza dogmatyczna i praktyka stosowania (na przykładzie przestępstw z art. 228 i 229 k.k.)*, Warszawa 2013, s. 18.

¹³ P. Falenta, *Funkcjonariusz publiczny. Wybrane aspekty prawnokarne w perspektywie dogmatycznej i orzeczniczej*, Łódź 2020, s. 18.

¹⁴ A. Molińska, *Kontrowersje wokół pojęcia funkcjonariusza publicznego w polskim prawie karnym*, „Państwo i Prawo” 2010, nr 10, s. 76.

¹⁵ P. Falenta, op. cit., s. 18; J. Giezek, [w:] J. Giezek (red.), op. cit., s. 913, komentarz do art. 115; wyrok SN z 16 czerwca 2011 r., sygn. akt II KK 337/10, Lex nr 847145. Na temat definicji funkcjonariusza publicznego zob. także: E.W. Plywaczewski, E.M. Guzik-Makaruk, *Sądowa wykładnia znamienia „funkcjonariusz publiczny” na tle obowiązującego kodeksu karnego*, [w:] J. Bieluk, A. Doliwa, A. Malarewicz-Jakubów, T. Mróz (red.), *Z zagadnień prawa rolnego, cywilnego i samorządu terytorialnego. Księga jubileuszowa profesora Stanisława Prutisa*, Białystok 2012, s. 729–732; T. Kanty, *Funkcjonariusz publiczny i funkcja publiczna w polskim prawie karnym*, Gdańsk 2017, s. 53.

¹⁶ R. Krajewski, op. cit., s. 12–13.

¹⁷ P. Łabuz, M. Michalski, op. cit., s. 76–77.

W literaturze wskazuje się, że osobą przybraną funkcjonariuszowi publicznemu do pomocy jest osoba, która została wyznaczona lub wezwana przez funkcjonariusza do udzielenia takiej pomocy. Funkcjonariusz publiczny powierza takiej osobie określone zadanie bądź wzywa ją do podjęcia interwencji. Osobą przybraną do pomocy może być również osoba, która zaoferowała swoją pomoc¹⁸. W takim jednak przypadku dla uzyskania statusu osoby przybranej funkcjonariuszowi publicznemu do pomocy niezbędna jest wyraźna akceptacja pomocy przez funkcjonariusza w jakiegokolwiek formie¹⁹. Fakt, że przedmiotem czynności wykonawczej przestępstwa z art. 224 § 2 k.k. jest również osoba przybrana funkcjonariuszowi publicznemu do pomocy, świadczy o szczególnej ochronie przyznanej tej osobie, jak również o niezwyklej istotności zadań realizowanych przez funkcjonariusza publicznego, który korzysta z takiej pomocy.

Sprawca tego przestępstwa stosuje przemoc lub groźbę bezprawną w celu zmuszenia funkcjonariusza publicznego lub osoby do pomocy mu przybranej do przedsięwzięcia lub zaniechania prawnej czynności służbowej. Przemoc polega na zastosowaniu przez sprawcę środków fizycznego oddziaływania w celu pokonania oporu podmiotu, na który wywiera on wpływ lub zmusza do określonego zachowania. Istotne jest to, że aby tego rodzaju działanie mogło być uznane za przemoc, musi cechować je pewien stopień intensywności. Sprawca stosuje bowiem środki fizyczne, które uniemożliwiają lub czynią daremny opór, prowadząc jednocześnie do przełamania woli podmiotu zmuszanego lub uniemożliwiają powzięcie woli. Przemoc, o której mowa w art. 224 § 2 k.k., jako znamię charakteryzujące zachowanie sprawcy, nie została zawężona do tych jej przejawów, które są stosowane wobec osoby. Może być to zatem także przemoc skierowana na rzecz²⁰. Przemoc nie zachodzi natomiast w razie stosowania biernego oporu. Pod pojęciem biernego oporu należy rozumieć zachowanie niemające charakteru czynnej napaści lub czynnego oporu, które ma na celu przeszkodzenie w wykonywaniu czynności służbowych lub sprzeciwienie się poleceniom uprawnionego funkcjonariusza²¹. Przykładami

¹⁸ M. Wagner, *Przestępstwo znieważenia funkcjonariusza publicznego – uwagi ogólne*, „Samorząd Terytorialny” 2008, nr 1–2, s. 130.

¹⁹ A. Marek, *Kodeks karny. Komentarz*, Warszawa 2010, s. 495. Na temat odmiennego poglądu, zgodnie z którym akceptacja pomocy przez funkcjonariusza publicznego może być wyrażona nawet w sposób dorozumiany zob. J. Giezek, [w:] J. Giezek (red.), op. cit., s. 823–824, komentarz do art. 222.

²⁰ J. Giezek, [w:] J. Giezek, op. cit., s. 834–835, komentarz do art. 224.

²¹ E. Szafrąńska, *Prawne i organizacyjne uwarunkowania interwencji policyjnych*, Szczepiń 2006, s. 16–17; M. Prusek, *Problematyka środków przymusu bezpośredniego w świetle konstytucyjnego wymogu regulacji ustawowej (art. 31 ust. 3 Konstytucji RP)*, cz. 2, „Przegląd Policyjny” 2016, nr 4, s. 113. Na temat pojęć czynnego i biernego oporu zob. także: P. Kołłątaj, *Czynny i bierny opór*, „Biuletyn Prawny Komendy Głównej Policji” 2001, nr 10, s. 31–32; J. Lachowski, *Przestępstwo wywierania wpływu na czynności urzędowe konstytucyjnego organu RP (art. 128 § 3 kk) – wybrane zagadnienia sporne*, „Studia z Zakresu Nauk Prawnoustrojowych. Miscellanea” 2019, nr 9, s. 154–156.

biernego oporu mogą być położenie się osoby na jezdni, aby uniemożliwić ruch pojazdów i niereagowanie na polecenia wstania i zejścia z drogi, a także chwytanie się drzewa lub ogrodzenia i niereagowanie na polecenia przejścia we wskazane miejsce²². Charakter biernego oporu ma także tzw. siedząca demonstracja, nawet jeżeli jej uczestnicy, trzymając się za ręce, utrudniają w ten sposób usunięcie z miejsca demonstracji²³. Na uwagę zasługuje niezwykle ciekawy wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku, w którym uznano, że kierowanie się rozpędzonym motocyklem w stronę stojącego na jezdni policjanta, poddając go w ten sposób swoistej próbie nerwów, na zasadzie: kto pierwszy tego nie wytrzyma i ustąpi, świadczy o występującej u motocyklisty chęci zmuszenia tego funkcjonariusza do zaniechania przeprowadzenia kontroli drogowej. Sąd ten ocenił, że takie zachowanie świadczy o użyciu przemocy wobec funkcjonariusza Policji i wypełnia znamiona przestępstwa z art. 224 § 2 k.k.²⁴

Zgodnie z art. 115 § 12 k.k. groźbą bezprawną jest groźba karalna, groźba spowodowania postępowania karnego lub innego postępowania, w którym może zostać nałożona administracyjna kara pieniężna oraz groźba rozgłoszenia wiadomości uwłaczającej czci zagrożonego lub jego osoby najbliższej. Nie stanowi groźby bezprawnej zapowiedź spowodowania postępowania karnego lub innego postępowania, w którym może zostać nałożona administracyjna kara pieniężna, jeżeli ma ona jedynie na celu ochronę prawa naruszonego przestępstwem lub zachowaniem zagrożonym administracyjną karą pieniężną. Groźbą karną jest natomiast groźba popełnienia przestępstwa na szkodę pokrzywdzonego lub osoby mu najbliższej (art. 190 § 1 k.k.). Do znamion przestępstwa czynnego oporu wobec funkcjonariusza publicznego, odmiennie niż w przypadku przestępstwa z art. 190 § 1 k.k., nie należy więc wywołanie skutku w postaci powstania u zagrożonego uzasadnionej obawy spełnienia groźby²⁵. Ustawodawca przewidział zatem w art. 224 § 2 k.k. szeroki zakres ochrony prawnokarnej funkcjonariuszy publicznych, zapewniając im ochronę nie tylko przed przemocą, ale również przed agresją słowną w postaci groźby bezprawnej.

Działanie sprawcy czynnego oporu następuje w celu zmuszenia funkcjonariusza publicznego lub osoby do pomocy mu przybranej do przedsięwzięcia lub zaniechania prawnej czynności służbowej. Czynnością tą jest każda czynność podjęta w celu realizacji zadań instytucji państwowych lub samorządowych, do

²² E. Żywucka-Kozłowska, K. Juszka, *Działania funkcjonariuszy Policji w perspektywie prawa do nietykalności*, „Kortowski Przegląd Prawniczy” 2016, s. 112; M. Goettel, *Uprawnienia policjanta – stosowanie środków przymusu bezpośredniego*, Szczytno 1996, s. 14.

²³ A. Marek, *Kodeks karny...*, s. 499; A. Czuba, op. cit., s. 55.

²⁴ Wyrok SA w Białymstoku z 11 kwietnia 2002 r., sygn. akt II AKa 16/02, Lex nr 74514.

²⁵ Postanowienie SN z 14 września 2017 r., sygn. akt I KZP 7/17, Lex nr 2352165. Na temat groźby bezprawnej i groźby karalnej zob. także: K. Nazar-Gutowska, *Groźba bezprawna w polskim prawie karnym*, Warszawa 2012, s. 187–196; J. Bryk, *Prawnokarna problematyka przestępstwa groźby karalnej*, [w:] I. Nowicka, D. Mocarska (red.), *Współczesne problemy prawa. Nadużycia prawa*, Szczytno 2016, s. 109–118.

której wykonywania przewidziane są określone formy proceduralne, powierzona do wykonywania funkcjonariuszom publicznym. Wymóg zgodności z prawem takiej czynności związany jest z realizowaniem jej przez uprawnionego funkcjonariusza publicznego w sytuacjach określonych przez właściwe przepisy. O tej zgodności przesądza więc podstawa prawna czynności, musi być ona zgodna z obowiązującymi normami kompetencyjnymi i proceduralnymi. Nie ma przy tym znaczenia merytoryczna słuszność czynności, którą funkcjonariusz wykonuje, ma wykonać lub od której wykonania się powstrzymuje²⁶. Na uwagę zasługuje wyrok Sądu Okręgowego w Tarnowie, który stwierdził, że prawną czynnością służbową funkcjonariusza Policji w rozumieniu art. 224 § 2 k.k. jest pobranie krwi dla ustalenia trzeźwości osoby, która zgłasza o kolizji drogowej i przedstawia wersję zdarzenia, według której jest ofiarą, gdy wstępne ustalenia pozwalają przypuszczać, że osoba ta mogła być sprawcą owej kolizji jako wykroczenia, chociażby w toku dalszego postępowania ustalono, iż osoba ta wykroczenia nie popełniła²⁷. Należy w tym miejscu wskazać na niezwykle istotne znaczenie praw i obowiązków funkcjonariuszy publicznych dla ich ochrony prawnej. Uprawnienia tych funkcjonariuszy pokazują bowiem granice praw i swobód obywatelskich, w które mogą oni ingerować w celu właściwego wykonania czynności służbowej²⁸. Sformułowanie przez ustawodawcę zakresu obowiązków funkcjonariuszy publicznych ma natomiast względem nich walor ochronny, gdyż określa, za co są odpowiedzialni²⁹.

Czynnościami służbowymi, które wielokrotnie powodują reakcję w postaci czynnego oporu, są w szczególności zatrzymanie, legitymowanie, kontrola osobista, sprawdzenie prewencyjne oraz przeszukanie. Czynności te wykonywane są przede wszystkim przez policjantów w ich codziennej służbie, a jednocześnie wiążą się z ingerencją w sferę praw osób, względem których są podejmowane. Powyższe, w zestawieniu z częstym pozostawianiem tych osób pod wpływem alkoholu lub środków odurzających, a także chęcią uniknięcia konsekwencji prawnych ich przestępnych działań, powoduje, że to właśnie względem funkcjonariuszy Policji bardzo często stosowana jest przemoc lub groźba bezprawna w celu zmuszenia do przedsięwzięcia lub zaniechania prawnej czynności służbowej³⁰.

W kontekście zakresu ochrony funkcjonariuszy publicznych przewidzianego w art. 224 § 2 k.k. należy również podkreślić, że opór stosowany wobec funkcjonariusza, który przekracza swe uprawnienia lub działa w sposób niezgodny z prawem, nie jest przestępstwem, gdyż mieści się w ramach obrony

²⁶ E.W. Plywaczewski, E.M. Guzik-Makaruk, [w:] M. Filar (red.), *Kodeks karny. Komentarz*, Warszawa 2016, s. 1365, komentarz do art. 224; M. Kresiński, op. cit., s. 108.

²⁷ Wyrok SO w Tarnowie z 15 maja 2003 r., sygn. akt II Ka 171/03, Lex nr 1713554.

²⁸ P. Łabuz, M. Michalski, op. cit., s. 78.

²⁹ Ibidem, s. 91.

³⁰ M. Kresiński, op. cit., s. 109.

koniecznej³¹. Obrona taka może więc zostać zastosowana w następujących przypadkach: 1) postępowanie funkcjonariusza publicznego nie mieści się w zakresie jego uprawnień służbowych, a zatem nie przysługuje mu nawet domniemanie legalności; 2) postępowanie funkcjonariusza publicznego stanowi nadużycie przez niego uprawnień służbowych, a w szczególności świadome naruszenie procedur przewidzianych dla realizacji tych uprawnień³².

Przykładowo, jeżeli policjant używa środków przymusu bezpośredniego wobec osoby w sposób bezprawny, bez jakiegokolwiek podstawy przewidzianej w ustawie o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej³³, to stawienie mu oporu nie stanowi przestępstwa, jeżeli oczywiście nastąpiło w warunkach obrony koniecznej.

Sankcja karna i typ kwalifikowany czynnego oporu wobec funkcjonariusza publicznego

Przestępstwo czynnego oporu wobec funkcjonariusza publicznego zagrożone jest karą pozbawienia wolności do lat 3 (art. 224 § 2 k.k.). Ustawodawca przewidział zatem za stawianie czynnego oporu wobec funkcjonariusza publicznego tę samą karę, jak w przypadku określonego w art. 224 § 1 k.k. przestępstwa wywierania wpływu na czynności urzędowe organu administracji rządowej, innego organu państwowego lub samorządu terytorialnego. Typ kwalifikowany przestępstwa czynnego oporu wobec funkcjonariusza publicznego określony został natomiast w art. 224 § 3 k.k. Przepis ten stanowi, że jeżeli następstwem czynnego oporu wobec funkcjonariusza publicznego jest skutek w postaci ciężkiego lub średniego uszczerbku na zdrowiu, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5. Znamieniem zaostrzającym odpowiedzialność karną jest zatem wystąpienie u funkcjonariusza publicznego lub osoby do pomocy mu przybranej skutku w postaci ciężkiego lub średniego uszczerbku na zdrowiu³⁴. Ciężkim uszczerbkiem na zdrowiu jest pozbawienie człowieka wzroku, słuchu, mowy, zdolności płodzenia, inne ciężkie kalectwo, ciężka choroba nieuleczalna lub długotrwała, choroba realnie zagrażająca życiu, trwała choroba psychiczna, całkowita albo znaczna trwała niezdolność do pracy w zawodzie lub trwale, istotne zeszpecenie lub zniekształcenie ciała, a także wycięcie, infibulacja lub inne trwale i istotne okaleczenie żeńskiego narządu płciowego (art. 156 § 1 k.k.). Średnim uszczerbkiem na zdrowiu jest natomiast naruszenie czynności narządu

³¹ Wyrok SR w Zabrzu z 2 września 2020 r., sygn. akt II K 1402/19, Lex nr 3198722.

³² M. Berent, M. Filar, [w:] M. Filar (red.), op. cit., s. 114–115, komentarz do art. 25.

³³ Ustawa z dnia 24 maja 2013 r. o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej (t.j. Dz.U. z 2024 r., poz. 383 z późn. zm.).

³⁴ A. Marek, *Kodeks karny...*, s. 499.

ciała lub rozstrój zdrowia, inny niż stanowiący ciężki uszczerbek na zdrowiu (art. 157 § 1 k.k.).

Warto podkreślić, że w wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach sąd ten, odnosząc się do zawartego w apelacji oskarżonego zarzutu rażącej niewspółmierności kary, zwrócił uwagę, że przestępstwo czynnego oporu wobec funkcjonariusza publicznego, jako skierowane przeciwko działalności instytucji państwowych, nacechowane jest istotnym stopniem społecznej szkodliwości. Stwierdzając bezzasadność tego zarzutu, sąd wziął pod uwagę, że oskarżony stosował przemoc w postaci szarpania, wyrywania się i odpychania od drzwi radiowozu, zaś jego działania skierowane były przeciwko funkcjonariuszowi Policji w czasie wykonywania przez niego czynności służbowych mających na celu ochronę bezpieczeństwa i porządku publicznego³⁵.

Podsumowanie

Przeprowadzona analiza pozwoliła na zweryfikowanie postawionej na wstępie hipotezy badawczej. Wykazała ona, że penalizacja czynnego oporu wobec funkcjonariusza publicznego stanowi bardzo ważny przejaw ochrony prawnokarnej funkcjonariuszy publicznych w Polsce. Dobra funkcjonariuszy publicznych zasługują oczywiście na ochronę w takim samym stopniu, jak dobra każdego człowieka, jednak wykonywanie przez tych funkcjonariuszy w imieniu państwa niezwykle istotnych zadań wymaga zapewnienia im odpowiedniego poziomu ochrony prawnej. Art. 224 § 2 k.k., w ocenie autorki, taki poziom ochrony zapewnia. Mimo że funkcjonariusz publiczny nigdy nie może być pokrzywdzonym w sprawie o przestępstwo czynnego oporu, to przepis ten chroni podstawowe dobro funkcjonariusza w postaci swobody wyboru postępowania. Zakwalifikowanie danej osoby jako funkcjonariusza publicznego powoduje także zawsze zwiększenie zakresu jej ochrony prawnokarnej, zaś art. 224 § 2 k.k. jest tego dobrym przykładem. Ochronny charakter tego przepisu wynika jednakże również z dążenia ustawodawcy do zapewnienia funkcjonariuszom publicznym możliwości prawidłowego realizowania zadań służbowych o doniosłym znaczeniu dla państwa i społeczeństwa. Ponadto przyznanie w tym przepisie ochrony prawnej osobie przybranej funkcjonariuszowi publicznemu do pomocy świadczy o istotności wykonywanych przez funkcjonariusza zadań i zapewnia możliwość sprawniejszej ich realizacji. Mogą one być bowiem wykonywane przy pomocy osoby przybranej, która mimo braku statusu funkcjonariusza publicznego pozostaje pod szczególną ochroną prawną. Warto zwrócić uwagę, że o szerokim zakresie ochrony

³⁵ Wyrok SA w Katowicach z 29 stycznia 2015 r., sygn. akt II AKa 467/14, Legalis nr 1186620; także: wyrok SO w Poznaniu z 19 grudnia 2019 r., sygn. akt IV Ka 1024/19, Legalis nr 2344764.

prawnokarnej funkcjonariuszy publicznych przewidzianej w art. 224 § 2 k.k. świadczy także to, iż przepis ten chroni ich nie tylko przed przemocą, ale również przed agresją słowną w postaci groźby bezprawnej. Sformułowanie przez ustawodawcę praw i obowiązków funkcjonariuszy publicznych powinno być jednoznaczne, gdyż ma ono względem tych funkcjonariuszy charakter ochronny. Podkreślenia wymaga, że jeżeli czynności funkcjonariusza publicznego nie mieszczą się ramach jego uprawnień służbowych lub stanowią nadużycie tych uprawnień, to opór stosowany wobec niego nie jest przestępstwem, gdy następuje w granicach obrony koniecznej.

Przepis art. 224 § 2 k.k. należy uznać za niezwykle ważny element systemu ochrony prawnokarnej funkcjonariuszy Policji w Polsce. Stosowanie przemocy lub groźby bezprawnej w celu zmuszenia funkcjonariuszy publicznych do przedsięwzięcia lub zaniechania prawnej czynności służbowej godzi natomiast nie tylko w ich dobro, ale również w dobro instytucji państwowych, samorządowych i międzynarodowych, co musi zawsze spotkać się z właściwą reakcją prawnokarną jako działanie nacechowane znacznym stopniem społecznej szkodliwości. Zawarta w k.k. regulacja dotycząca przestępstwa czynnego oporu jest, zdaniem autorki, wystarczająca i nie wymaga zmian, a doniosłość zadań wykonywanych przez funkcjonariuszy publicznych bez wątplenia uzasadnia aktualne brzmienie tej regulacji.

Wykaz literatury

- Bachmat P., *Pojęcie osoby pełniącej funkcję publiczną – analiza dogmatyczna i praktyka stosowania (na przykładzie przestępstw z art. 228 i 229 k.k.)*, Inst. Wymiaru Sprawiedliwości, Warszawa 2013.
- Bryk J., *Prawnokarna problematyka przestępstwa groźby karalnej*, [w:] I. Nowicka, D. Mocarska (red.), *Współczesne problemy prawa. Nadużycia prawa*, Wyd. WSPol, Szczytno 2016.
- Czubaj A., *Ochrona prawna funkcjonariuszy publicznych w Polsce – stan obecny*, „Przegląd Więziennictwa Polskiego” 2016, nr 91.
- Falenta P., *Funkcjonariusz publiczny. Wybrane aspekty prawnokarne w perspektywie dogmatycznej i orzeczniczej*, Archaeograph, Łódź 2020.
- Filar M. (red.), *Kodeks karny. Komentarz*, Wolters Kluwer, Warszawa 2016.
- Gałązka M., Kalisz A., *Prawo karne materialne. Wybrane przepisy części szczególnej. Tablice poglądowe*, Wyd. WSPol, Szczytno 2013.
- Giezek J. (red.), *Kodeks karny. Część szczególna. Komentarz*, Wolters Kluwer, Warszawa 2021.
- Goettel M., *Uprawnienia policjanta – stosowanie środków przymusu bezpośredniego*, Wyd. WSPol, Szczytno 1996.
- Kanty T., *Funkcjonariusz publiczny i funkcja publiczna w polskim prawie karnym*, Wyd. UG, Gdańsk 2017.
- Kołątaj P., *Czynny i bierny opór*, „Biuletyn Prawny Komendy Głównej Policji” 2001, nr 10.
- Konarska-Wrzošek V. (red.), *Kodeks karny. Komentarz*, Wolters Kluwer, Warszawa 2023.

- Krajewski R., *Funkcjonariusz publiczny i osoba pełniący funkcję publiczną jako kategorie prawa karnego istotne z perspektywy funkcjonowania administracji publicznej*, „Studia z Zakresu Prawa, Administracji i Zarządzania Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy” 2012, nr 1.
- Kresiński M., *Prawnokarna ochrona funkcjonariuszy Policji w Polsce*, WPiA UWM, Olsztyn 2021.
- Kulesza J. (red.), *Kodeks karny. Komentarz*, Wolters Kluwer, Warszawa 2025.
- Lachowski J., *Przestępstwo wywierania wpływu na czynności urzędowe konstytucyjnego organu RP (art. 128 § 3 kk) – wybrane zagadnienia sporne*, „Studia z Zakresu Nauk Prawnoustrojowych. Miscellanea” 2019, nr 9.
- Łabuz P., Michalski M., *System ochrony prawnej funkcjonariuszy Policji w świetle wykonywanych czynności służbowych*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Rzeszowskiego. Seria Prawnicza” 2014, nr 84.
- Marek A., *Kodeks karny. Komentarz*, Wolters Kluwer, Warszawa 2010.
- Marek A., *Prawo karne*, C.H. Beck, Warszawa 2006.
- Molińska A., *Kontrowersje wokół pojęcia funkcjonariusza publicznego w polskim prawie karnym*, „Państwo i Prawo” 2010, nr 10.
- Nazar-Gutowska K., *Groźba bezprawna w polskim prawie karnym*, Wolters Kluwer, Warszawa 2012.
- Peno M., *Wybrane problemy reakcji karnej w społeczeństwie postindustrialnym. Prawo karania – sprawiedliwość – zasada „ultima ratio”*, „Studia Prawnoustrojowe” 2009, nr 10.
- Pływaczewski E.W., Guzik-Makaruk E.M., *Sądowa wykładnia znamienia „funkcjonariusz publiczny” na tle obowiązującego kodeksu karnego*, [w:] J. Bieluk, A. Doliwa, A. Malarewicz-Jakubów, T. Mróz (red.), *Z zagadnień prawa rolnego, cywilnego i samorządu terytorialnego. Księga jubileuszowa profesora Stanisława Prutisa*, Temida 2, Białystok 2012.
- Prusek M., *Problematyka środków przymusu bezpośredniego w świetle konstytucyjnego wymogu regulacji ustawowej (art. 31 ust. 3 Konstytucji RP)*, cz. 2, „Przegląd Policyjny” 2016, nr 4.
- Stefański R.A. (red.), *Kodeks karny. Komentarz*, C.H. Beck, Warszawa 2017.
- Szafrńska E., *Prawne i organizacyjne uwarunkowania interwencji policyjnych*, Wyd. WSPol, Szczecino 2006.
- Wagner M., *Przestępstwo znieważenia funkcjonariusza publicznego – uwagi ogólne*, „Samorząd Terytorialny” 2008, nr 1–2.
- Wróbel W., Zoll A. (red.), *Kodeks karny. Część szczególna*, t. 2, cz. 2: *Komentarz do art. art. 212–277d*, Wolters Kluwer, Warszawa 2017.
- Żywucka-Kozłowska E., Juszka K., *Działania funkcjonariuszy Policji w perspektywie prawa do nietykalności*, „Kortowski Przegląd Prawniczy” 2016.

Summary

Art. 224 § 2 of the Penal Code as a manifestation of criminal law protection of a public official in Poland

Keywords: crime, public official, protection, active resistance, Penal Code.

The criminal protection of a public official is a set of legal provisions specifying criminal sanctions and the principles of their application to perpetrators of

acts prohibited under the threat of such sanctions, serving to protect public officials against such acts. The aim of the work is to determine the scope of criminal protection of public officials resulting from Article 224 § 2 of the Penal Code. Determining this scope was used to verify the hypothesis that the provision of art. 224 § 2 of the Penal Code is an extremely important manifestation of criminal protection of all public officials in Poland. The work draws attention in particular to the fact that, although a public official can never be a wronged party in a case concerning the crime of active resistance, this provision protects their basic good in the form of freedom of choice of conduct. It was also emphasised that the classification of a given person as a public official under the Penal Code always increases the level of their criminal law protection. Moreover, the granting of legal protection in Article 224 § 2 of the Penal Code to a person who has been called upon to assist a public official indicates the importance of the tasks performed by the official and ensures the possibility of their more efficient implementation. The issue of resistance used against an official who exceeds his powers or acts in a manner inconsistent with the law was also analysed. The discussion of the above-mentioned and a number of other issues concerning active resistance allowed the formulation of the conclusion that its penalisation is an extremely important manifestation of the criminal law protection of public officials.